

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. *Oblicza geografii. Zakres podstawowy. Część II*

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Zmiany na mapie politycznej				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> • wymienia elementy państwa • wymienia wielkie państwa i minipaństwa • określa różnice w powierzchni państw • podaje powierzchnię Polski • podaje aktualną liczbę państw świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, dekolonizacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja, dezintegracja</i> • wymienia przyczyny procesów integracyjnych na świecie • wymienia państwa w Europie powstałe po 1989 r. • podaje przykłady organizacji międzynarodowych • wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie • wyjaśnia różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym • wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady eksklaw i wskazuje je na mapie • wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa • określa pozycję Polski w Europie pod względem powierzchni • wskazuje na mapie świata obszary kolonialne krajów europejskich z połowy XX w. • wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw • podaje przykłady procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • określa główne cele ONZ • wskazuje na mapie świata miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych w wybranych regionach w XXI w. • podaje definicje wskaźników rozwoju krajów: PKB, HDI, MPI • omawia na wybranych przykładach cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady terytoriów zależnych w XXI w. na świecie • odczytuje na mapach aktualny podział polityczny • wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej świata • omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • podaje przykłady organizacji międzyrządowych i pozarządowych • podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska • omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie • charakteryzuje wybrane konflikty na świecie w latach 90. XX w. i na początku XXI w. • omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw świata • omawia składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski • opisuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników HDI i MPI 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej • wymienia skutki kolonializmu • omawia wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata • opisuje zmiany, które zaszły na mapie politycznej świata po II wojnie światowej • analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej • omawia skutki konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych na świecie • ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów • porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i skutki dekolonizacji • wykazuje związek między zasięgiem kolonii a językiem urzędowym w państwach Ameryki Południowej • analizuje wpływ kolonizacji na dysproporcje w rozwoju państw • omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie • przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie na wybranych przykładach • omawia konsekwencje zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów i regionów na świecie
II. Ludność i urbanizacja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje aktualną liczbę ludności świata i prognozy zmian • porównuje kontynenty pod względem liczby ludności • wymienia najludniejsze państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny zmian liczby ludności świata • podaje różnice w przyroście naturalnym w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata • wyjaśnia przyczyny różnic między wartością przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie • analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie • ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych

<p>na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego</i> • opisuje model przejścia demograficznego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna, regres demograficzny</i> • wymienia typy demograficzne społeczeństw • wymienia dominujące na świecie modele rodziny • wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> • wymienia czynniki rozmieszczenia ludności w podziale na przyrodnicze, społeczno-gospodarcze i polityczne • wymienia bariery osadnicze • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> • wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> • przedstawia podział migracji • podaje główne kierunki współczesnych migracji ludności na świecie • wymienia odmiany ludzkie – główne i mieszane • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>narod, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> • wymienia religie uniwersalne • wymienia i wskazuje na mapie główne kręgi kulturowe na świecie • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> • wymienia czynniki lokalizacji jednostek 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego • opisuje fazy rozwoju demograficznego • podaje przykłady państw, w których występuje eksplozja demograficzna i regres demograficzny • porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym • wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw • podaje przykłady państw starzejących się • wymienia modele rodziny i omawia ich występowanie na świecie • podaje wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie • opisuje ograniczenia w rozmieszczeniu ludności • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranego obszaru • wskazuje obszary słabo zaludnione i bezludne • podaje główne przyczyny migracji na świecie • wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne • odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej • charakteryzuje główne i mieszane odmiany ludzkie • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym • opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne w Polsce • charakteryzuje wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania • podaje cechy wybranych kręgów kulturowych ludności świata • przedstawia strukturę wyznaniową w Polsce • charakteryzuje osadnictwo wiejskie • omawia czynniki kształtujące sieć miejską • omawia płaszczyzny procesu urbanizacji • przedstawia wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie w Polsce i na świecie 	<p>pod względem społeczno-gospodarczym</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie • omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie • wymienia czynniki kształtujące strukturę wieku • omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności • analizuje wpływ wybranych czynników na rozmieszczenie ludności na świecie • opisuje bariery osadnicze • omawia cechy rozmieszczenia ludności na świecie • analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie • omawia obszary zamieszkałe i niezamieszkałe na świecie • omawia współczesne migracje zagraniczne • analizuje saldo migracji zagranicznych na świecie • wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji na świecie • opisuje zróżnicowanie narodowościowe wybranych krajów • omawia zróżnicowanie etniczne wybranych krajów • omawia strukturę religijną w wybranych krajach • przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce • charakteryzuje kręgi kulturowe ludności świata i wskazuje je na mapie • omawia zróżnicowanie typów wsi na przykładzie Europy • opisuje zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie • wymienia przyczyny urbanizacji wybranych regionów świata • charakteryzuje typy zespołów miejskich, podaje ich przykłady w Polsce i na świecie oraz wskazuje je na mapie • charakteryzuje obszary wiejskie na świecie 	<p>na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny kształtujące przyrost naturalny w poszczególnych fazach przejścia demograficznego • analizuje i porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata • omawia przyczyny i skutki starzenia się ludności oraz jego zróżnicowanie na świecie • określa społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny • porównuje współczynnik dzietności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym • przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności świata • opisuje problemy uchodźców w wybranych państwach • przedstawia konsekwencje zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na wybranych przykładach • przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności na świecie • analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych • przedstawia gęstość zaludnienia obszarów miejskich na wybranych etapach urbanizacji • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania poziomu urbanizacji na świecie • wymienia skutki urbanizacji wybranych regionów świata • podaje przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią • wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce i w Europie 	<p>państwach</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności w różnych regionach świata • przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności • omawia skutki ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata • podaje przykłady działań, które mogą ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, narodowościowego i etnicznego ludności świata • analizuje wpływ religii na życie człowieka i na gospodarkę • omawia wkład kręgów kulturowych w dziedzictwo kulturowe ludzkości • opisuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie poziomu rozwoju sieci osadniczej na świecie • analizuje przyczyny i skutki urbanizacji wybranych regionów świata • przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> osadniczych i rozwoju sieci osadniczej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • wymienia płaszczyzny urbanizacji • podaje fazy urbanizacji • podaje typy zespołów miejskich • podaje różnicę między wsią a obszarem wiejskim • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś, obszar wiejski</i> • wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych • podaje na wybranych przykładach funkcje wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje fazy urbanizacji • wymienia typy aglomeracji i podaje przykłady w Polsce i na świecie • wymienia czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany funkcji współczesnych wsi 		
III. Sektory gospodarki. Globalizacja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podział gospodarki na sektory • wymienia funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>globalizacja, indeks globalizacji</i> • wymienia płaszczyzny globalizacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia • wymienia kraje o najwyższym indeksie globalizacji na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie • opisuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce po 1950 r. • omawia przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • wykazuje zależność między wskaźnikiem indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • analizuje skutki globalizacji na przykładzie Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce • przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową i życie człowieka
IV. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • wymienia formy użytkowania ziemi • wymienia elementy tworzące strukturę użytków rolnych • wymienia najważniejsze grupy roślin uprawnych i podaje przykłady należących do nich roślin • wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze grupy zwierząt gospodarskich i podaje przykłady zwierząt należących do każdej grupy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogłowie</i> • podaje kraje o największym pogłowie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zróżnicowanie warunków przyrodniczych produkcji rolnej na świecie • omawia formy użytkowania ziemi na świecie i w Polsce • opisuje strukturę użytków rolnych na świecie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw • przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych • przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu • wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą • omawia rozmieszczenie lasów na Ziemi • przedstawia rozmieszczenie głównych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie • porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach • opisuje warunki i rejony upraw wybranych roślin oraz ich głównych producentów • dostrzega różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie pogłowa zwierząt gospodarskich na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zróżnicowanie przyrodniczych warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie • omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie • omawia warunki i rejony uprawy oraz głównych producentów zbóż, roślin przemysłowych, bulwiastych i korzeniowych • omawia uprawę warzyw i owoców oraz używek na świecie • omawia czynniki gospodarcze i religijno-kulturowe wpływające na rozmieszczenie pogłowa zwierząt gospodarskich na świecie • charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowa bydła, trzody 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależność poziomu produkcji rolnej od warunków przyrodniczych i pozapryrodniczych na wybranych przykładach • porównuje obecny zasięg wybranych roślin uprawnych z obszarami ich pochodzenia • przedstawia tendencje zmian w pogłowie zwierząt gospodarskich na świecie • uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie • rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody • dostrzega związki między wykorzystaniem zasobów

<p>bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje lasów wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi wyjaśnia, czym jest <i>wskaźnik lesistości</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> podaje kraje, w których rybołówstwo odgrywa istotną rolę <p>wymienia najczęściej poławiane organizmy wodne</p>	<p>łowisk na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rozmieszczenie najbardziej eksploatowanych łowisk na świecie <p>wyjaśnia, czym jest przełowienie</p>	<p>i w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie opisuje wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie omawia znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej świata 	<p>chlewnej, owiec i drobiu na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata <p>omawia wpływ rybołówstwa i akwakultury na równowagę w środowisku</p>	<p>biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą zachowania równowagi w ekosystemach wodnych</p>
--	--	--	---	---

V. Przemysł

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest <i>przemysł</i> wymienia czynniki lokalizacji przemysłu przedstawia działy przemysłu high-tech wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie wymienia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne wymienia główne surowce energetyczne i przykłady ich wykorzystania wymienia największych na świecie producentów surowców energetycznych wyjaśnia, na czym polega <i>bilans energetyczny</i> podaje największych producentów energii elektrycznej wymienia rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych wymienia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje rodzaj lokalizacji przemysłu do zakładów przemysłowych podaje cechy przemysłu tradycyjnego i jego rozmieszczenie na świecie wymienia cechy przemysłu high-tech i jego rozmieszczenie na świecie wymienia cechy industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji podaje różnicę między industrializacją a reindustrializacją omawia odnawialne źródła energii opisuje nieodnawialne źródła energii przedstawia strukturę produkcji energii na świecie podaje zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych omawia zalety i wady wybranych elektrowni odnawialnych wskazuje na mapie państwa posiadające elektrownie jądrowe przedstawia wielkość produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na świecie omawia stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce i wybranych krajach Europy przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na świecie przedstawia zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej opisuje zmiany w produkcji i w zużyciu energii elektrycznej na świecie omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu omawia znaczenie przemysłu high-tech na świecie omawia przyczyny i przebieg reindustrializacji omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni na świecie, w wybranych krajach i w Polsce omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, w Europie i w Polsce przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii analizuje wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne państwa uzasadnia potrzebę społecznej debaty nad decyzją dotyczącą rozwoju energetyki jądrowej w Polsce
---	--	--	---	---

VI. Usługi

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje usługi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zróżnicowanie sektora usług 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa stopień zaspokojenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie usług w gospodarce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> formułuje wnioski na temat poziomu
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • omawia usługi podstawowe i wyspecjalizowane • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> • przedstawia podział transportu • wymienia elementy infrastruktury • wyjaśnia znaczenie terminu <i>łącność</i> • przedstawia podział łączności • wyjaśnia, czym są gospodarka oparta na wiedzy, kapitał ludzki, społeczeństwo informacyjne • wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • wymienia największe banki świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel międzynarodowy (zagraniczny), eksport, import, bilans handlowy państwa</i> • podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie handlu międzynarodowego • wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • podaje największych światowych importerów i eksporterów • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • podaje państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów • wymienia państwa o największych wpływach z turystyki zagranicznej 	<p>na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia etapy rozwoju usług • porównuje strukturę zatrudnienia w usługach w Polsce ze strukturą zatrudnienia w wybranych krajach • omawia czynniki rozwoju transportu • wymienia zalety i wady różnych rodzajów transportu • przedstawia rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie • wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego • omawia zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie • przedstawia zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • podaje czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw • wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego • wymienia rodzaje turystyki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</i> 	<p>zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rozwój sektora usług w Polsce • charakteryzuje poszczególne rodzaje transportu i ich uwarunkowania • opisuje sieć transportu na świecie • omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce • omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji komputerowej • podaje cechy gospodarki opartej na wiedzy • omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy • porównuje dostęp do internetu w gospodarstwach domowych w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej • omawia zróżnicowanie usług edukacyjnych na świecie • opisuje kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski • charakteryzuje główne regiony turystyczne świata 	<p>państw</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • przedstawia prawidłowości w zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie • opisuje rolę łączności w światowej gospodarce • omawia rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rosnącą rolę usług finansowych na świecie • omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw • omawia miejsce Polski w handlu międzynarodowym • opisuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną wybranych regionów świata 	<p>zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w Polsce w porównaniu z innymi krajami</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata i w Polsce • omawia znaczenie łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata i w życiu codziennym • omawia przejawy i skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego • omawia znaczenie usług edukacyjnych i finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych
---	--	---	---	---

VII. Wpływ człowieka na środowisko

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>antropopresja</i> • podaje przykłady zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, wynikających z działalności człowieka • wymienia filary zrównoważonego rozwoju • podaje źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka • wymienia typy smogu • wymienia gazy cieplarniane oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady i filary zrównoważonego rozwoju • podaje przyczyny występowania smogu • wymienia inne przykłady wpływu działalności człowieka na atmosferę (globalne ocieplenie, kwaśne opady, dziura ozonowa) • omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie • podaje przyczyny deficytu wody na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady nieracjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • opisuje smog typu londyńskiego i smog typu fotochemicznego • omawia pozytywne i negatywne skutki budowy tam na rzekach • przedstawia wpływ płodozmianu i monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze • wyjaśnia wpływ działalności górniczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • podaje skutki występowania smogu • przedstawia przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki globalnego ocieplenia • omawia ingerencję człowieka w hydrosferę na przykładzie Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego • omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze • przedstawia przykłady rozwiązań konfliktu interesów w relacji człowiek – środowisko • proponuje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery • ocenia wpływ inwestycji hydrotechnicznych na środowisko przyrodnicze • prezentuje na dowolnym przykładzie
---	--	---	---	---

<p>główne źródła ich emisji</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jakie niesie działalność rolnicza wymienia rodzaje górnictwa wyjaśnia znaczenie terminu <i>rekultywacja</i> wymienia kierunki rekultywacji terenów pogórnicznych wymienia zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu wyjaśnia znaczenie terminu <i>pojemność turystyczna</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz kulturowy</i> wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy wyjaśnia, czym jest degradacja krajobrazu wyjaśnia znaczenie terminu <i>rewitalizacja</i> podaje przykłady rewitalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko wymienia zagrożenia związane z górnictwem wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórnicznych przedstawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze wymienia cechy krajobrazu kulturowego terenów wiejskich i miast wymienia rodzaje rewitalizacji 	<p>na litosferę i rzeźbę terenu</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ kopalń na stosunki wodne opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową wymienia pozytywne i negatywne skutki dynamicznego rozwoju turystyki omawia degradację krajobrazu rolniczego i miejskiego omawia przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych opisuje rodzaje rewitalizacji i podaje przykłady 	<p>na środowisko przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze na przykładzie Polski i świata opisuje powstawanie leja depresyjnego omawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu wyjaśnia wpływ transportu na warunki życia ludności omawia wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce omawia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego 	<p>wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze przedstawia możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie, w Polsce i w najbliższej okolicy przedstawia przykłady działań na rzecz środowiska
---	---	--	--	---